

УДК :65.016. 7:338.432:167

РЕДЬКО М.С., аспірант

Науковий керівник – **МАЗУР А.Г.**, д-р екон. наук

Вінницький національний аграрний університет

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Формування наукової методології дослідження стратегічної реструктуризації підприємств АПК опирається на дію економічних законів розвитку економічних систем, їх проявів у вигляді стійких закономірностей, наукових принципів, чинників та факторів впливу на її організацію. В цій сукупності економічні закони визначають об'єктивну необхідність врахування їх дії, оскільки їх зміст носить об'єктивний характер. Закономірності як прояв економічних законів відображають стійкі причинно-наслідкові зв'язки, і їх дотримання є обов'язковою вимогою за здійснення будь-якої виробничо-господарської діяльності.

Реалізація вимог дії економічних законів і їх прояву у вигляді стійких закономірностей потребує певних правил їх застосування, що здійснюється на основі наукових принципів. При цьому в дослідженні виділяються дві групи принципів: загального і спеціального характеру.

Дієва реструктуризація підприємств АПК не може бути продуктивною без урахування під час її проведення сукупності факторів формування агросистеми в тих чи інших територіальних утвореннях, виробничого, фінансово-економічного, транскордонного факторів тощо.

Всебічне врахування вимог дії економічних законів, закономірностей, наукових принципів та факторів дозволяє сформувати методологію дослідження реструктуризації підприємств АПК та механізми її здійснення на науково виваженій основі.

Ключові слова: закони, закономірності, передумови, методи, чинники, фактори, методологія, інструментарій.

Постановка проблеми. Інтеграція аграрної економіки України в загальноєвропейський та світовий економічний простір об'єктивно вимагає визначення і врахування головних пріоритетів, існуючих тенденцій та визначальних особливостей сучасного аграрного розвитку. Важливими в цьому плані є питання формування інституціональних механізмів та інфраструктури аграрної економіки на державному рівні та рівні підприємств системи АПК. При цьому фактичною сутністю аграрної політики виступає необхідність структурного реформування підприємств аграрного спрямування в напрямі мінімізації навантаження на природні ресурси, зниження витрат на утримання інфраструктури та планування можливостей розширеного економічного відтворення.

У цьому контексті важливо визначитися з основними передумовами, закономірностями, принципами та факторами функціонування підприємств АПК як наукової методології дослідження та здійснення реструктуризаційних заходів з боку ієрархічних структур влади і управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід зазначити, що теоретико-методологічним підґрунтям структурних трансформацій у економіці взагалі та реструктуризації аграрних підприємств зокрема слугує наукова спадщина відомих зарубіжних вчених, таких як: І. Ансфог, Дж. Гелбрейт, П. Друкер, Т. Куни, Дж. Кейнс, М. Портер. Цю ж тематику успішно студіюють і вітчизняні вчені, а саме: В.Г. Андрійчук, В.П. Гейець, Г.М. Калетнік, І.Г. Криначенко, А.Г. Мазур, М.Й. Малік, П.Г. Саблук та інші. Проте зазначена тематика настільки складна і багатогранна, що потребує подальших системних пошуків і узагальнень.

Метою цієї публікації є визначення і узагальнення методичного інструментарію дослідження напрямів і змісту реструктуризації аграрних підприємств в умовах системних трансформаційних змін.

Методи дослідження. Вирішення поставлених у публікації завдань вирішувалося з позицій системного підходу з використанням наступних методів: монографічного – для вивчення і узагальнення теоретичних та методологічних основ формування понятійного змісту реструктуризації в аграрних виробничих формуваннях; абстрактно-логічного – для уточнення категорійного апарату тематики дослідження; статистичного аналізу – для характеристики структурних зрушень і пропорцій відтворення в аграрних підприємствах.

Результати дослідження та їх обговорення. Передумови необхідності реструктуризації підприємств АПК мають свою специфіку і особливості, вони включають в себе:

- мінімізацію соціально-необхідних витрат на виробництво одиниці асортименту продовольчої продукції, виходячи із територіальних можливостей розміщення підприємств АПК;

- орієнтацією підприємств на власні можливості через обмеження в ринку ресурсної бази та максимізацію продовольчого забезпечення населення того чи іншого територіального утворення;

- перенесення акценту від державних народногосподарських комплексів до макро-, мезо- і навіть мікрорівня. Місцеві орієнтири стають домінуючими як в економічному, так і соціальному вимірах;

- регіональний аспект, що пронизує усі цикли економічного відтворення АПК, тобто регіональне виробництво поєднується із регіональним споживанням продовольчої продукції, а її асортимент визначається попитом конкретних споживачів територій, що сумарно визначає виробничий напрям аграрно орієнтованих підприємств;

- посилення ролі економічних чинників як необхідної умови комплексності використання природно-ресурсного потенціалу агросфери та обмеження на цій основі агропромислового виробництва. Слід зазначити, що питанням урахування передумов виробництва в АПК присвячено немало публікацій вітчизняних вчених-аграрників [1,2]. Їх актуальність підтверджується і більш сучасними дослідженнями [3,4].

Що стосується визначення сутності взаємовідносин між суб'єктами господарської практики в АПК, то вони об'єктивно визначаються дією економічних законів розвитку та їх проявом у вигляді стійких закономірностей. При цьому слід зазначити, що будь-яка економічна категорія, в цьому випадку реструктуризація, є інтегрованим виразом дії системи законів і закономірностей. Іншими словами, на будь-яку економічну категорію можна спроектувати дію економічних законів, в тому числі і на реструктуризацію [5].

У сучасних економічних умовах найбільший вплив на розвиток аграрних відносин і, відповідно, реструктуризацію підприємств чинять наступні загальні економічні закони:

- сталого розвитку економічних систем;
- ефективності суспільного виробництва;
- економії робочого часу;
- концентрації і спеціалізації виробництва;
- попиту і пропозиції;
- адекватності виробничих відносин характеру і рівня продуктивних сил;
- глобалізації та регіоналізації.

У цьому переліку визначальну роль відіграє закон сталого економічного розвитку, оскільки його об'єктивна дія спрямована на досягнення пропорційності та комплексності розвитку економічної, соціальної та екологічної складових аграрної господарської системи. Основна дія сталого розвитку полягає у створенні умов для раціонального використання аграрного природно-ресурсного потенціалу, структурній упорядкованості агропромислового комплексу та посиленні соціальної спрямованості аграрного виробництва.

Закон ефективності суспільного виробництва вимагає здійснювати суб'єктами господарювання тільки таку діяльність, яка забезпечує прибутковість підприємств АПК різної форми власності за раціонального використання в умовах ринку матеріальних, фінансових та людських ресурсів.

Закон концентрації і спеціалізації виробництва фактично визначає оптимальні форми організації аграрних підприємств, з одного боку, та їх виробничо-господарську спрямованість, з іншого.

Не менш важливу роль у структурному розвитку підприємств АПК відіграють закони регіоналізації та глобалізації. Перший із них вимагає делегування повноважень стосовно управління виробничо-господарською діяльністю від держави на місцевий рівень, а другий передбачає розміщення аграрного виробництва у просторі залежно від мінімізації витрат.

Закон співвідношення попиту і пропозиції акцентує увагу на визначенні тих продовольчих товарів, їх асортименту і якості, які задовольняють уподобання споживачів.

Дія економічних законів реалізується через їх закономірності, тобто закономірності також відображають стійкі причинно-наслідкові зв'язки, як і закони, але часто ймовірні, а не об'єктивні. Проте самі закономірності є об'єктивними, а тому їх слід враховувати як у дослідженні процесів реструктуризації підприємств АПК, так і під час її практичного здійснення. До основних закономірностей, що характеризують реструктуризацію підприємств АПК, належать наступні: ефективність розміщення підприємств АПК в просторі, якість міжрегіональної взаємодії агропромислового виробництва, територіальна комплексність розвитку, економічна доцільність і цілісність, інтеграція господарської діяльності підприємств

АПК, територіальна концентрація виробництва, доцільність державного регулювання розвитку агропромислового виробництва.

Вимоги дії економічних законів і їх прояву у вигляді стійких закономірностей реалізуються через дотримання певних правил їх застосування, що здійснюється на основі наукових принципів. При цьому під принципами прийнято розуміти стисло викладені наукові положення, які слугують правилами господарювання для суб'єктів управлінської діяльності під час здійснення реструктуризації. Важливість наукових принципів як керівних ідей і обмежень за здійснення реструктуризації аграрних підприємств наочно проявляється у їх характеристиці (рис. 1).

Одні із них (загального характеру) підкреслюють необхідність дотримання правил функціонування аграрної економіки в напрямі реалізації її економічного потенціалу, інші (спеціальні) – визначають порядок та рамки здійснення реструктуризації аграрних підприємств на виклики глобалізації.

Рис. 1. Система загальних та спеціальних принципів здійснення реструктуризації аграрних підприємств.

На важливість урахування наукових принципів під час дослідження і проведення реструктуризації взагалі і аграрної економіки зокрема наголошується в публікаціях відомих вчених [6].

Характеристика змісту загальних і спеціальних принципів реструктуризації підприємств АПК наводиться, тому є необхідність їх проаналізувати. Серед сукупності загальних принципів особливе значення має принцип комплексності економічного розвитку. Комплексність взаємопов'язує аграрну економічну систему, що дозволяє узгоджувати її складові, мається на увазі збалансування пропорцій виробництва сільськогосподарської продукції з потужностями з її

переробки; оптимізація аграрного виробництва з потребами раціонального природокористування; відповідність об'ємів виробництва продовольчих ресурсів наявному природно-ресурсному потенціалу.

Принцип цілісності означає, що господарська система (в цьому випадку підприємства) є стійкою до розпаду, вона має багатовекторні зв'язки як із внутрішнім, так і зовнішнім середовищем; її функціонування взаємопов'язане і взаємообумовлене за функціонально-компонентною і структурно-галузевою ознакою. Технологічно аграрно орієнтована економічна система спочатку формується, потім функціонує (переважно в руслі саморозвитку), набуває ознак стабільності і поетапно переходить у цілісність.

Застосування принципу системності направлено на визначення стану економічної системи аграрного підприємства, зокрема його структурної перебудови та окреслення напрямів її подальшого розвитку. При цьому виникає можливість порівняння варіантів удосконалення та структурної перебудови форм виробництва та їх просторового облаштування.

Принцип історизму надає можливість прослідкувати еволюцію організаційних форм підприємств АПК в часі і оцінити ступінь завершеності певних етапів реструктуризації.

Принцип науковості наголошує на необхідності максимального використання в процесі реструктуризації аграрних підприємств досягнень економічної науки, зокрема положень наукового менеджменту.

Принцип ефективності передбачає вибір таких варіантів (альтернатив) реструктуризації аграрних підприємств, які відповідають цілям і можливостям їх виробничо-господарської діяльності з урахуванням існуючих обмежень розвитку.

Принцип адаптивності спонукає прилаштування підприємств АПК до вимог зміни умов господарювання, зокрема процесів глобалізації.

Принцип пріоритетності сприяє вибору найважливіших цілей і завдань реструктуризації підприємств АПК, виходячи із їх ресурсних можливостей.

Принцип сталості визначає взаємообумовлену організацію виробничо-господарської діяльності аграрних підприємств, яка забезпечує розвиток і ефективність відтворення їх виробничого потенціалу.

Принцип соціальної орієнтованості спрямовує цілі і процеси реструктуризації підприємств АПК на підвищення умов життя населення, ріст добробуту і досягнення соціальних стандартів життєдіяльності.

Принцип екологічної безпеки орієнтує на такі напрями структурних змін, які забезпечують регіональне використання природно-ресурсного потенціалу територій та недопущення руйнівного впливу економіки на природу.

Викладені вище наукові принципи загального характеру характеризують здебільшого вимоги до протікання процесів реструктуризації підприємств АПК, вони є доцільними, оскільки ґрунтуються на засадах економічної теорії [7].

Наукова методологія реструктуризації аграрних підприємств включає також перелік соціальних наукових принципів, якими слід керуватися в процесі проведення реструктуризаційних дій.

Так, принцип урахування всього комплексу цілей реструктуризації налаштовує керівництво підприємств на досягнення комплексності розвитку виробничо-господарської системи з дотриманням екологічних і соціальних стандартів.

Принцип збереження старого під час здійснення змін орієнтує на успадкування вже досягнутого рівня позитивних змін і їх нарощування та усунення негативного досвіду структурних перетворень у тих чи інших напрямках виробничо-господарської діяльності.

Принцип відповідності якості управління цілям і завданням реструктуризації слід розуміти як наявність на підприємстві такої команди реформаторів, котра здатна виконати визначені орієнтири економічних змін. Це важливо, оскільки відсутність кваліфікованих управлінців може призвести до непередбачуваних наслідків реструктуризації.

Принцип субсидіарності вимагає розмежування повноважень між центральними і місцевими органами влади в питаннях реструктуризації підприємств АПК, оскільки на місцях видніше, як реформувати те чи інше виробництво під вимоги конкретної території.

Принцип оцінки перспектив реструктуризації підприємств АПК визначає можливі та реально досяжні цілі, виходячи із ресурсних можливостей того чи іншого виробництва, тому недооцінка чи переоцінка в цьому плані може мати негативні наслідки.

Принцип прозорості і відкритості інформації про майбутні зрушення в економіці аграрно орієнтованого підприємства є принциповим у розвитку демократизму в управлінні, оскільки дії адміністрації мають бути зрозумілими колективу і підтримані ним, тоді процеси реструктуризації стають надбанням усіх, хто працює в конкретному підприємстві.

Принцип обміну і врахування побічних наслідків реструктуризації підприємств АПК є важливим у тому сенсі, що будь-які реформаторські дії їх апарату управління не повинні мати негативних наслідків як за видами економічної діяльності, так і працівників цього підприємства.

Принцип збільшення досвіду і знань управління в ході реструктуризації підприємств АПК є доречним у тому плані, що будь-які реформаторські дії так чи інакше сприятимуть формуванню виваженої кадрової політики.

Принцип пріоритетності завдань реструктуризації того чи іншого підприємства аграрного спрямування фактично орієнтує його виробничо-господарську діяльність на тих товарах і послугах, які дозволяють випускати конкурентоспроможну продукцію на внутрішньому і зовнішньому ринках.

У науковій теорії наукові принципи виступають керівними ідеями (настановами) для управління під час здійснення реструктуризаційних дій, проте вони не є інструментарієм їх проведення. Цю функцію покладено на методи реалізації завдань управління, тобто методи визначають конкретні важелі впливу на характер змісту і напрямів реструктуризації. Цей взаємозв'язок можна представити у вигляді рис. 2.

Рис. 2. Взаємозв'язок принципів та методів дослідження в здійсненні заходів реструктуризації підприємств АПК.

При цьому організаційні методи використовуються у структурній перебудові суб'єктів господарювання АПК, визначаючи їх доцільну форму виробничої і управлінської організації.

Інституційні методи за змістом спрямовані на досягнення ефективності функціонування пропонувані до створення, злиття чи поглинання аграрних підприємств у рамках реформування форм власності в АПК.

Нормативно-правові методи дозволяють забезпечити дотримання норм права і господарського законодавства в аграрній сфері виробництва.

Економічні методи знаходять свою реалізацію в засобах податкової, кредитної, фінансової, природоохоронної політик у межах виробничо-господарської діяльності реформованих аграрних підприємств.

Окрім наукових принципів і методів дієва реструктуризація підприємств АПК передбачає урахування сукупності факторів впливу. Ці фактори належать до розміщення продуктивних сил, однак для підприємств АПК вони також важливі (рис. 3).

Рис. 3. Фактори обґрунтування змісту, мети та напрямів реструктуризації підприємств системи АПК.

Наприклад, сировинний фактор є домінуючим для спеціалізації підприємств АПК і перспектив його розвитку. Затрати на сировину і матеріали в багатьох підприємствах переробної галузі АПК займають більше половини усіх витрат, тому ці виробництва вважаються матеріаломісткими. У структурі промисловості Вінницької області, яка на 66 % складає переробку сільськогосподарської продукції, матеріальні витрати складають 76 % від загальних. Зрозуміло, що у структурних перетвореннях підприємств АПК цього регіону слід шукати можливості їх зниження за рахунок матеріалозбереження та впровадження ощадних науково-технічних процесів.

Суттєвий вплив на характер реструктуризації аграрних підприємств чинить і паливно-енергетичний фактор, оскільки частка паливно-енергетичних затрат у собівартості продовольчої продукції може бути достатньо високою і тоді ці виробництва можуть класифікуватися як електромісткі, паливномісткі чи тепломісткі. Для підприємств системи АПК Вінницької області цей фактор не є обмеженням розвитку, оскільки усі підприємства підгалузі переробної промисловості регіону належать до низького рівня енергомісткості (від 40 до 70 % витрат).

Важливість водного фактора обумовлюється показниками використання води в технологічних процесах аграрних підприємств, мається на увазі переробної підгалузі. Підприємства промисловості Вінницької області, зокрема переробки сільськогосподарської продукції, належать до середнього ступеня водомісткості (20–40 % питомої витрати води в сукупних витратах), а тому мають перспективу розвитку.

Фактор робочої сили також суттєво впливає на характер реструктуризації аграрних підприємств, оскільки характеризує затрати праці на випуск одиниці продовольчої продукції чи кількість виробленої продукції в розрахунку на одного працівника. У різних регіонах України ці показники є різними. Індикатором трудомісткості є також показник частки заробітної плати в собівартості виробленої продукції. Урахування трудомісткості підприємств переробної промисловості Вінницької області показує, що вони належать до середньої групи затрат праці (людино-годин – на випуск одиниці продукції), що слугує аргументом доцільності формування нових виробничих потужностей.

Неабияку роль у реструктуризації підприємств аграрної економіки відіграє і споживчий фактор. Це пояснюється тяжінням підприємств переробки сільськогосподарської продукції до ринків збуту, зокрема великих міст і агломеративних територій.

Транспортний фактор завжди вважався важливим у обґрунтуванні процесів реструктуризації, оскільки від величини транспортних витрат значною мірою залежать витрати сировини і матеріалів на одиницю продовольчої продукції. Вважається, що якщо ці витрати перевищують вагу готової продукції підприємства, то їх вигідно розміщувати поблизу сировини і палива, оскільки це призводить до скорочення транспортних витрат. З іншого боку, якщо на виробництво готової продукції витрачається стільки сировини, скільки становить його вага, то підприємства АПК розміщуються, виходячи із економічної доцільності, в місцях концентрації робочої сили, чи в районах споживання готової продукції.

Фактор ринкової кон'юнктури чинить вплив на цінову політику, об'єми виробництва та рівень зайнятості аграрних підприємств. Кон'юнктура ринку складається відповідно до співвідношення попиту і пропозиції. В цьому сенсі зростання попиту сприяє розвитку об'ємів виробництва і, навпаки, його зменшення веде до скорочення виробництва. Цей фактор безумовно впливає на розміщення і розвиток аграрного виробництва, а тому є важливим у процесі реструктуризації.

Що стосується виробничого фактору, то його врахування у реструктуризаційних заходах є обов'язковим, оскільки кожне аграрне підприємство є унікальним і має свою специфічну структуру виробництва, яка склалася історично і підкреслюється своїми природно-ресурсними особливостями. Ця специфіка визначає і спеціалізацію, і відповідні напрями реструктуризації.

Фінансово-економічний фактор у реструктуризації аграрних підприємств орієнтує на врахування і використання можливого фінансового забезпечення цих процесів.

Фактор транскордонної взаємодії національних підприємств аграрної сфери на участь у співробітництві з іншими країнами, євро регіонами та іншими економічними утвореннями.

Звичайно викладені вище принципи і методи та фактори не вичерпують усіх можливих засобів наукової методології дослідження та здійснення реструктуризаційних процесів у АПК. Наукова теорія стверджує, що у випадку, коли застаріла структура вичерпує свої можливості прилаштування (адаптації) до нових умов розвитку, то вона прагне самоорганізувати власний вектор розвитку. Найчастіше це буває в регіональних економічних системах, де є можливість сформувати власну модель економічного відтворення, спираючись на особливості місцевих економіко-географічних умов і відповідну спеціалізацію виробництва. В цьому випадку механізм господарської самоорганізації в аграрному виробництві має здебільшого детермінічну структуру і не призводить до кардинальних змін у його структурі, в іншому випадку самоорганізація залежить від впливу внутрішніх чинників і має стохастичну природу, тобто передбачає перебудову структурних компонентів тих чи інших організаційних форм підприємств АПК. В цьому плані доцільним є навести сукупність зазначених чинників, що прямо чи опосередковано впливають на структурну перебудову підприємств АПК (табл. 1).

Таблиця 1 – Сукупність чинників впливу на структуру аграрного підприємства

Стимулюючі чинники	Стримуючі чинники
--------------------	-------------------

Економічні чинники	
1. Бажання підвищити ефективність виробничо-господарської діяльності 2. Розвиток ринкового середовища та ринкової кон'юнктури 3. Наявність державної підтримки сільгоспвиробників	1. Наявність протиріч між суб'єктами господарської практики та наявними умовами господарювання 2. Відсутність паритету цін на продукцію сільського господарства і матеріально-технічні ресурси 3. Низька інвестиційно-інноваційна активність підприємств АПК через відсутність наукового менеджменту в управлінні
Технічні чинники	
1. Можливість впровадження новітніх технологій у виробництво та технічне переоснащення за рахунок придбання високопродуктивної техніки і устаткування	1. Продовження руйнації матеріально-технічного потенціалу підприємств АПК
Технологічні чинники	
1. Зростання нових технологій із виробництва сільськогосподарської продукції, її переробки, транспортування та зберігання	1. Застаріла технологічна база, відсутність дієвої селекційної та племінної роботи в господарствах
Правові чинники	
1. Реформування нормативно-правового забезпечення господарської діяльності в АПК	1. Наявність безсистемних нормативних актів, які мало погоджуються між собою

Викладені вище чинники впливу належать до заходів державного регулювання агропромислового виробництва і є складовими державної аграрної політики, яку слід послідовно і системно впроваджувати в практику господарювання підприємств АПК.

Висновки. Об'єктивна і всебічна оцінка дії економічних законів, їх проявів у вигляді стійких закономірностей, наукових принципів, факторів і чинників впливу дозволяє стверджувати, що реструктуризація підприємств АПК як економічна категорія та управлінський процес має достатнє методологічне забезпечення, яке дозволяє як досліджувати ці процеси, так і здійснювати практичні заходи реформування аграрного виробництва.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Державна підтримка агросфери: еволюція проблеми / О.М. Бородіна, М.Г. Бетлій, Н.М. Головченко та ін.; За ред. О.М. Бородіної. – К., 2008. – 264 с.
2. Лункіна Т. Державна підтримка інтеграції та кооперації в АПК України: зарубіжний досвід та основні напрями / Т. Лункіна // Економіка АПК, 2013, № 4. – С.37–39.
3. Месель-Веселяк В.Я. Форми господарювання в сільському господарстві України / В.Я. Месель-Веселяк // Економіка АПК. – 2012. – № 1. – С.13–23.
4. Ерохін С.А. Структурна трансформація національної економіки (теоретико-методологічний аспект) / С.А. Ерохін. – К.: "Світ знань", 2002. – 528 с.
5. Сторчака Н.О. Реструктуризація підприємства: теоретико-концептуальні засади / Н.О. Сторчака // Збірник наукових праць Сумського державного університету. – Суми: СДУ, 2013. – С.15–22.
6. Мазур А.Г. Закономірності та наукові принципи регіонального управління в перехідний період / А.Г. Мазур // Збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції "Україна на порозі ХХІ століття: економіка, державність". – Вінниця: ВТЕУ, 2000. – С.26–31.
7. Генеза ринкової економіки: терміни, поняття, персоналії / В.С. Артемчук, В.А. Григорьев, М.І. Манилів, Г.Д. Шутак. – К.: Макгонне Плюс, 2004. – С.200–271.

REFERENCES

1. Derzhavna pidtrymka agrosfery: evoljucija problemy / O.M. Borodina, M.G. Betlij, N.M. Golovchenko ta in.; Za red. O.M. Borodinoi'. – K., 2008. – 264 s.
2. Lunkina T. Derzhavna pidtrymka integracii' ta kooperacii' v APK Ukrainy: zarubizhnyj dosvid ta osnovni naprjamy / T. Lunkina // Ekonomika APK, 2013, № 4. – S.37–39.
3. Mesel'-Veseljak V.Ja. Formy gospodarjuvannja v sil's'komu gospodarstvi Ukrainy / V.Ja. Mesel'-Veseljak // Eko-nomika APK. – 2012. – № 1. – S.13–23.
4. Erohin S.A. Strukturna transformacija nacional'noi' ekonomiky (teoretyko-metodologichnyj aspekt) /S.A. Erohin. – K.: "Svit znan'", 2002. – 528 s.

5. Storchaka N.O. Restrukturyzacija pidpryjemstva: teoretyko-konceptual'ni zasady / N.O. Storchaka // Zbirnyk naukovykh prac' Sums'kogo derzhavnogo universytetu. – Sumy: SDU, 2013. – S.15–22.

6. Mazur A.G. Zakonomirnosti ta naukovi pryncypy regional'nogo upravlinnja v perehidnyj period / A.G. Mazur // Zbirnyk naukovykh prac' Mizhnarodnoi' naukovo-praktychnoi' konferencii' "Ukrai'na na porozi XXI stolittja: ekonomika, derzhavnist". – Vinnycja: VTEU, 2000. – S.26–31.

7. Geneza rynkovoï ekonomiky: terminy, ponjattja, personalii' / V.S. Artemchuk, V.A. Grygor'ev, M.I. Manyliv, G.D. Shutak. – K.: Makgonne Pljus, 2004. – S.200–271.

Методология исследования реструктуризации аграрных предприятий

М.С. Редько

Формирование научной методологии исследования стратегической реструктуризации предприятий АПК опирается на действие экономических законов развития экономических систем, их проявлений в виде устойчивых закономерностей, научных принципов, причин и факторов влияния на ее организацию. В этой совокупности экономические законы определяют объективную необходимость учета их действия, поскольку их содержание носит объективный характер. Закономерности как проявление экономических законов отражают устойчивые причинно-следственные связи, и их соблюдение является обязательным требованием при осуществлении любой производственно-хозяйственной деятельности.

Реализация требований действия экономических законов и их проявления в виде устойчивых закономерностей требует определенных правил их применения, осуществляется на основе научных принципов. При этом в исследовании выделяются две группы принципов: общего и специального характера.

Эффективная реструктуризация предприятий АПК не может быть продуктивной без учета во время ее проведения совокупности факторов формирования агросистемы в тех или иных территориальных образованиях, производственного, финансово-экономического, трансграничного факторов и тому подобное.

Всесторонний учет требований действия экономических законов, закономерностей, научных принципов и факторов позволяет сформировать методологию исследования реструктуризации предприятий АПК и механизмы ее осуществления на научно взвешенной основе.

Ключевые слова: законы, закономерности, предпосылки, методы, причины, факторы, методология, инструментарий.

Research methodology restructuring of agricultural enterprises

M. Red'ko

In this paper are considered methodical approaches to determining these to direction sand ways to study the nature and content restructuring as a process management practices. Determined that the formation of a scientific research methodology strategic restructuring agricultural enterprises based on the effect of economic laws of economic systems, their manifestation sin the form of sustainable patterns of scientific principles, factor sand factors affecting its organization.

This set of objective economic laws determines the need to consider their actions because their content is objective. Patterns as a manifestation of economic laws reflect stable causal relationship sand their compliance with a requirement in the implementation of any production – economic activity. The main laws that determine the processes of restructuring agricultural enterprises include: the complexity of development, the feasibility of a production, integration, concentration, specialization and others.

The implementation of the requirements of the economic laws and their manifestation in the form of stable laws require certain rules of their application, which is based on scientific principles. In the study group are the two principles: general and special character.

The first of them justify the economic feasibility of the implementation of restructuring processes in agricultural enterprises; Second – determine the procedure and scope of the restructuring, including: incorporation, preserving the old in the implementation of changes; the quality of enterprise management goals and objectives of the restructuring; transparency and compliance information about upcoming structural changes; consideration of the effects of current restructuring and soon.

In scientific theory guiding principles advocate ideas (mentors) for the management, the implementation of restructuring actions, but they are not holding their instruments. This function entrusted to the methods of implementing control tasks that define specific methods lever age the nature of the content and direction of restructuring. Thus, the organizational methods used in there structuring go funder takings AIC; institutional methods in content to achieve efficiency of the proposed the creation, merger acquisition of agricultural enterprises; regulatory – legal methods allow for the rule of law and economic legislation in agriculture production; economic methods find its realization in mass tax, credit, financial, environmental policy in reforming the agricultural sector.

Effective restructuring agricultural enterprises cannot be productive without conducting together with its factors of Agrosystem those or other territorial entities, such as geographical location, the quality of the potential of territorial entities in agribusiness, manufacturing, financial, economic, cross-border factors and soon.

Comprehensive accounting requirements of the economic laws, laws of scientific principles and form factors allows research methodology restructuring agricultural enterprises and mechanism so fits implementation weighed on scientific basis.

Keywords: laws, the laws, conditions, methods, factors, methodology, tools.

Надійшла 16.10.2015 р.